

Column Annette Nobuntu Mul

Founder Ubuntu Society,
voorzitter Stichting Ubuntu Nederland.
www.ubuntusociety.nl

Geschied en is

De meerderheid van de Nederlanders veroordeelt ons slavernijverleden, maar nationale excuses aan aanbieden vindt slechts minder dan de helft een goed idee. Velen vinden dat je geen excuses kunt aanbieden voor iets wat vorige generaties op hun geweten hebben, dat excuses alleen waarde kunnen hebben als je zelf rechtstreeks verantwoordelijkheid draagt voor het onrecht. Maar dan mis je het idee dat zowel onrecht en trauma's als privileges meerdere generaties voortduren. Wij Nederlanders, met ons intergeneratieel moralistisch calvinistische bloed associëren excuses stevast met schuld en boete. Ik kom deze directe associatie veel tegen: in families, in sportverenigingen, in organisaties, in de politiek. Telkens valt me op hoezeer de directe koppeling van excuses, schuld en boete helaas de afstand tot de ander vergroot. Want door de nadruk op 'niet schuldig zijn' te leggen verdwijnt het zien van de pijn van de ander naar de achtergrond. Daarom zou ik zo graag het begrip 'excuses aanbieden' willen vervangen door 'erkennen', omdat ik ervan overtuigd ben dat dit woord 'erkenning', weg van schuld en boete, letterlijk ruimte biedt voor reflectie, aansprakelijkheid, compassie en herstel.

Het gaat om bewustwording van doorgegeven impact van ontmenselijking van toen. Door individuen, de staat, de stadsbesturen, de kerk en hoe deze doorwerkt in het heden met nog steeds veelal onbewuste gevoelens van inferioriteit aan de ene kant en superioriteit aan de andere. Iedere familie, organisatie of regering heeft te maken met een erfenis met zwarte bladzijden. Regeringen, en ook stadsbesturen, zijn rechtsopvolgers van voorgaande regeringen en stadsbesturen en in die zin juridisch en moreel bevoegd om historisch onrecht te herstellen.

Ik kijk uit naar een premier die met visie en voorbeeldgedrag gemeenschappen met elkaar gaat verbinden. Zo zou

ik het prachtig vinden als hij of zij het initiatief neemt voor een verzoeningscommissie, om te kijken hoe we de pijn uit het verleden met elkaar kunnen delen en helen. Want het is ongelooflijk belangrijk voor ons en onze volgende generaties om te weten waarom de wereld is zoals deze is en waarom ik hier ben. Ik ben hier omdat jullie daar waren. Het gaat om ons *gezamenlijk* verleden. Wat kunnen we hierin leren van andere voorbeelden? Historici en onderzoekscommissies brachten de Nederlandse betrokkenheid bij de beroving van Joodse eigendommen in WOII aan het licht. Het werd een succes doordat Joodse organisaties als representanten vanaf het begin zijn betrokken bij het benoemen van het probleem, het denken over oplossingen en het denken over excuses. Zo kent Frankrijk sinds 2001 een wet die het slavernijverleden, zowel de slavenhandel als de plantageslavernij, een misdrijf tegen de menselijkheid noemt. Mijs inziens een krachtig statement van erkenning.

Maar 's werelds krachtigste voorbeeld van *restorative justice* is wellicht de Waarheids- en Verzoeningscommissie onder leiding van aartsbisschop Desmond Tutu in Zuid-Afrika: het vertellen van de waarheid door alle betrokkenen, het benoemen en erkennen van de pijn, vergeving en waar mogelijk verzoening.

Een Nederlandse waarheids- en verzoeningscommissie zou iedereen de gelegenheid geven zijn of haar verhaal te vertellen, ook degenen die het gevoel hebben dat hun wereld wordt afgepakt door anderen, want ook dat heeft te maken met breuklijnen in de Nederlandse geschiedenis. Cruciaal is de vraag: hoe gaan we nu met elkaar om in één en dezelfde samenleving met verschillende culturen en geschiedenissen? Door het delen van de pijn, van iedereen die zich achtergesteld voelt, kun je komen tot een gemeenschappelijke taal, tot gemeenschappelijke symbolen en rituelen. En als we de verbinding erkennen van ons *gezamenlijk* verleden – geschied en is – biedt dit ook perspectief voor onze toekomstige generaties en kunnen we nadenken over de vraag: 'Welke voorouders willen wij zelf zijn?'. ●

'Het gaat om ons
gezamenlijk verleden.'